

Helse Førde

**PSYKISK HELSE I EIT
FOLKEHELSEPERSPEKTIV**

Sogn Regionråd, 19. mars 2014

Emma Bjørnsen
Seniorrådgjevar

Kva er folkehelse?

Definisjon

Befolkninga sin helsetilstand og korleis helsa fordeler seg i befolkninga

Definisjon av folkehelsearbeid

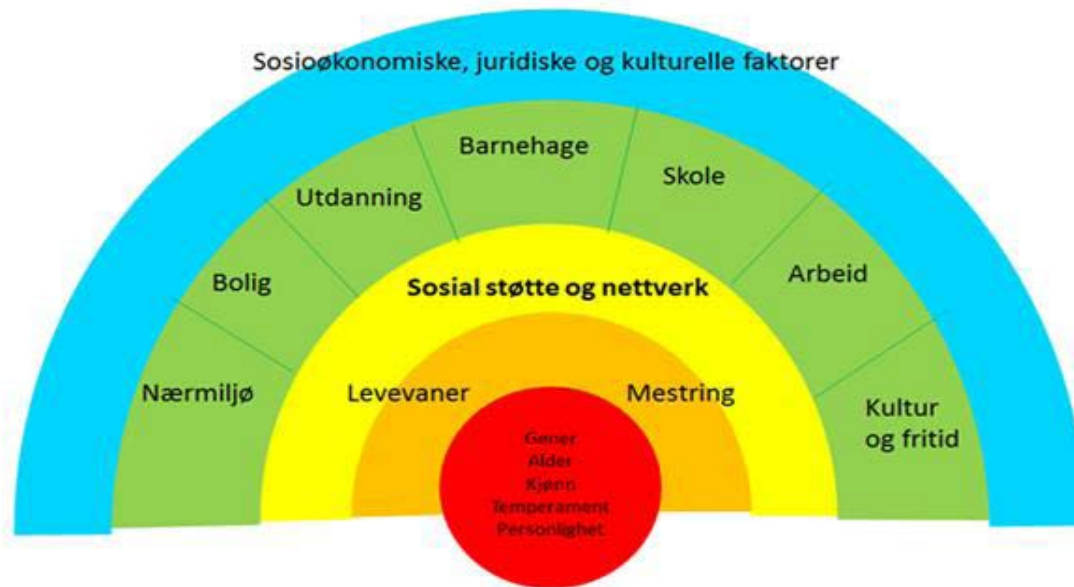
Er samfunnet sin innsats for å påverke faktorar som direkte eller indirekte fremjar helse og trivsel i befolkninga, førebyggjer psykisk og somatisk sjukdom, skade eller lidingar, eller som beskyttar mot helsetruslar, samt arbeid for ei jamnare fordeling av faktorar som direkte eller indirekte påverkar helsa.

Folkehelse er ei lovpålagt oppgave

Folkehelselova kom i 2012 og har 5 berande prinsipp:

1. Helse i alle politikkområde
2. Utjamne sosiale skilnader i helse
3. Føre-var-prinsippet
4. Berekraftige løysingar/system
5. Samarbeid

Folkehelsearbeid betyr å ha eit samfunnsperspektiv og eit påverknadsperspektiv på helse

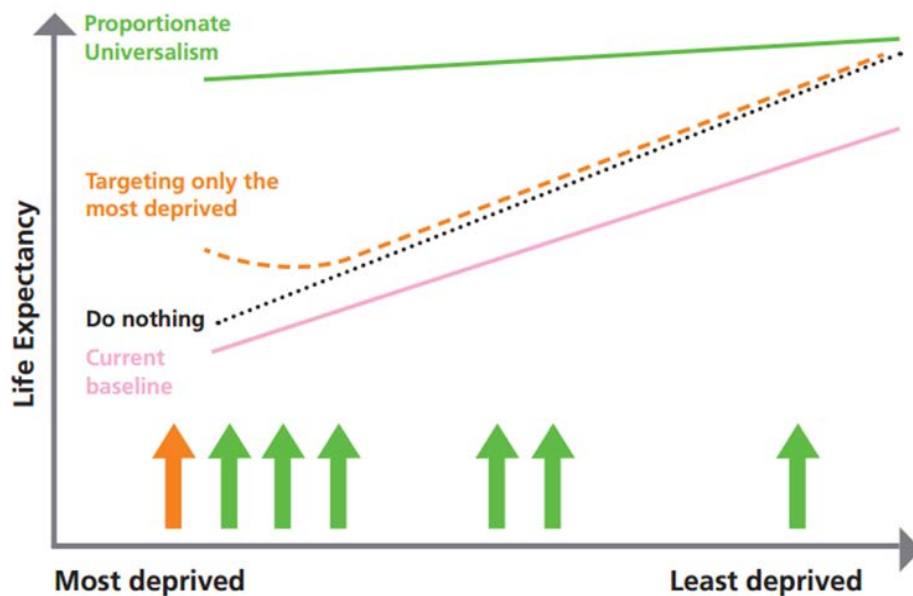

Vidareutvikling av Dahlgrens og Whiteheads model frå 1991 der kjente påverknadsfaktorar for psykisk helse er sett inn

Befolknings- vs. individnivå

Kombinasjon av strategiar

- Redusere konsekvensar av problem som allereie er oppstått
- Pedagogiske verkemiddel for å sette folk i stand til å handtere risiko
- Strukturelle og miljøretta verkemiddel for å redusere risikoen.

Psykisk helse som prioritert område i folkehelsearbeidet nasjonalt og regionalt

- *Samfunnsutvikling for god folkehelse. Rapport: IS-2203*
  - Helsefremmande nærmiljøutvikling
  - Ein god oppvekst med like mulegheiter
  - Frivillig sektor
  - Samfunn for helsefremmande vanar
  - Arbeidsmiljø
- *Regional plan for folkehelse 2015-2018*
  - Lærande organisasjonar i plan og samfunnsutvikling
  - Gode bu- og nærmiljø
  - Helsefremmande barnehagar og skular
  - Helsefremmande arbeidsliv
  - Trivselsfremmande fritid

Statlege føringar:

- Tidleg innsats – intervensjonar tidleg i livet bør prioriterast høgt
- Auka innsats mot vilkåra for mestring i samfunnet – skifte fokus frå sjukdom til trivsel - påverke «mulighetsbetingelsane»
- Tiltakspakkar – enkelttiltak er ikkje nok
- Samarbeid på tvers – alle sektorar må delta
- Barn og unge sine likeverdige mulegheiter skal ha førsteprioritet
- Samordna innsats for helsefremmande miljøutvikling
- Forskning

Vi veit at:

- Det er samanheng mellom dårleg økonomi og psykiske vanskar hos barn
  - Deltar mindre i idrett- og kulturaktiviteter
  - Mindre sosial omgang med venner
- Dess fleire negative faktorar barn opplever, dess større belastningar i vaksen alder
- Familiane kan ikkje åleine skape gode oppvekstvilkår
- Universelle arenaer: barnehage, skule, møteplassar, lokalsamfunnet
- Viktigast: motverke sosiale helseskilnader pga. sosial ulikhet
  - Auka gjennomføring i skulen
- UngData (Nova): mange unge sliter psykisk, opplever stress

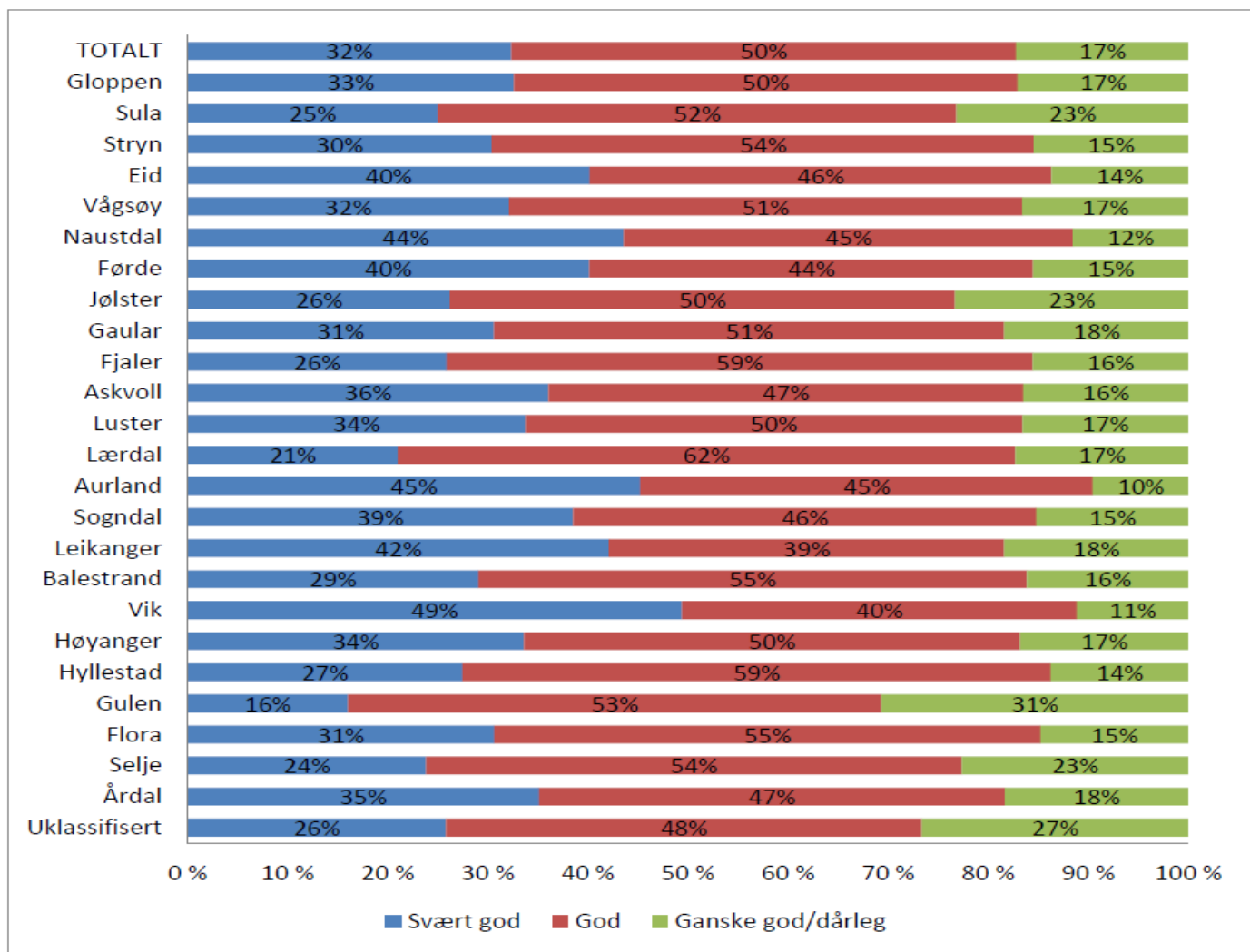
- Kvar 12. person har psykiske problem
- 15-20 % har symptom
- 8 % har diagnosar
- 30 % av dei uføretrygda er trygda pga. ei psykisk lidning
- Tidleg sjukdomsdebut:
  - før 14 år 50 %
  - innan 20 år 75 %
  - Hemmar utdanning, arbeid, livskvalitet, langvarig sjukefråvær, høg dødsrate
- Angst og depresjon
  - Står for det største sjukefråværet, uføretrygda og prematur død
  - 80 % av kostnadane skuldast konsekvensar av psykisk sjukdom
  - 20 % direkte behandlingarkostnader

Psykisk helse i Sogn og Fjordane

Negativ utvikling for

- Eigenopplevd helse blant 10 klasse jenter:
27 % beskriv helsa si som ganske god eller dårleg mot 18 % nasjonalt. 10 % auke frå 8. klasse.
- Fleire barnefamiliar med dårleg råd
- Fleire unge uføre – vi nærmar oss landssnittet
- Vald i nære relasjonar aukar
- Stor pågang til SMISO (Senter mot incest og seksuelle overgrep)

Figur 14 Elevane si sjølvopplevde helse (SRH). Fordelt på kommune

Førebygging har vore ein kjempestor suksess på andre område der ein har satsa – men IKKJE på psykisk helse. KVIFOR?

- Stort og til dels uoversiktleg område
- Fokuset har vore på diagnosar og behandling
- Snu fokuset frå sjukdom til trivsel – på faktorar som fremmar helse
- Å kunne meistre, å bli sett og inkludert er avgjerande
  - Peikar på forhold ved individuelle faktorar ved barna
  - Men også på forhold ved samfunnet rundt – barnehage/skule
- Auke «meistringsbetingelsane» i samfunnet
- «Dulte» i rett retning

Sju kjelder til psykisk helse:

1. Identitet og sjølvrespekt
2. Mening med livet
3. Meistring
4. Tilhøyre
5. Tryggheit
6. Sosial støtte
7. Sosialt nettverk

Nokre kjelder til psykisk uhelse

1. Mobbing
2. Lese- og skrivevanskar
3. Overvekt/fedme
4. Vert ikkje inkludert i leik og fellesskap
5. Kan ikkje delta pga. familien sin dårlege økonomi
6. Språkvanskar
7. Kulturelle skilnader
8. Vondter

Korleis kan barnehagar og skular i Sogn fremme psykisk helse ved å styrke miljøet rundt barna?

- Grøne tankar
- Grøne haldningar og handlingar
- Grønt skulemiljø
  - Det fysiske miljøet
  - Strukturelt og organisatorisk
  - Menneskeleg
- Grønt samarbeid
  - Med andre sektorar og fagområde
  - Med foreldre/føresette
  - Med lokalsamfunnet

Lykke til med eit viktig og klokt
arbeid!

Takk for meg!